

<https://doi.org/10.31108/2.2025.1.34.14>
УДК 316.6:33

Петро Чорний

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЙ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СФЕРАХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ

Чорний Петро. Особливості суб'єктивного благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах: теоретичний аналіз проблеми.

Вступ. Дослідження суб'єктивного благополуччя персоналу є значущою проблемою та сьогодні посідає значне місце в організаційній психології.

Мета: здійснити теоретичний аналіз особливостей суб'єктивного благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах.

Результати. Найбільш представленими є дослідження щодо таких соціально-економічних сфер: суб'єктивне благополуччя освітніх організацій, військових організацій, бізнес-організацій. Суб'єктивне благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах кореспондує насамперед з контекстом діяльності організацій залежно від її сфери. В освітніх організаціях – це освітній процес, у військових організаціях – це воєнні умови праці, в бізнес-організаціях – це специфіка бізнес-процесів та конкретна сфера бізнесу. Суб'єктивне благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах відрізняється також і суб'єктами досліджень. В освітніх організаціях суб'єктами досліджень є всі учасники освітнього процесу; у військових організаціях – це потенційні та діючі військові, ветерани та члени їхніх сімей; в бізнес-організаціях суб'єктами досліджень є власники бізнесу (підприємці), менеджери та персонал організацій. Базуючись на цих відмінностях, досліджуючи суб'єктивне благополуччя в зазначених типах організацій, дослідники визначають відповідні системи чинників, що стосуються кожного із зазначених критеріїв (контекст діяльності та суб'єкти діяльності).

Висновки. Проведення емпіричних досліджень щодо суб'єктивного благополуччя персоналу в кожній із зазначених сфер з урахуванням зазначених особливостей дозволить розробити ефективні технології забезпечення суб'єктивного благополуччя персоналу організацій.

Ключові слова: благополуччя, суб'єктивне благополуччя, персонал організацій, освітні організацій, військові організацій, бізнес-організацій

Chornyi, Petro. Features of personnels' subjective well-being in orgaizations of various socio-economic spheres: theoretical analysis of the problem.

Introduction. The study of the subjective well-being of personnel is an important research problem in organizational psychology.

Aim: to carry out a theoretical analysis of the features of subjective well-being of personnel of organizations in various socio-economic spheres.

Results. The most numerous were the studies on subjective well-being in educational organizations, military organizations, and business organizations. The personnel's subjective well-being corresponded mainly to the organizations' specializations: in educational organizations, that was the educational process, in military organizations - military activities, in business organizations - business activities. Personnel's subjective well-being in different socio-economic spheres also differed in the subjects of research. In educational organizations, the subjects of research were all participants of the educational process; in military organizations - active military personnel, veterans and members of their families; in business organizations - business owners (entrepreneurs), managers and personnel. Based on these differences, when studying subjective well-being in the above-mentioned types of organizations, researchers identified the systems of factors related to each of the above-mentioned criteria (context of activity and agents of activity).

Conclusions. Empirical research into personnel's subjective well-being in business, military and educational organizations from the perspective of activities context and agents of activity will allow developing effective technologies for promoting personnel's subjective well-being.

Key words: well-being, subjective well-being, personnel, educational organizations, military organizations, business organizations

Вступ. Перший внесок щодо важливості благополуччя внесла Всесвітня організація охорони здоров'я, визначивши в 1946 році здоров'я як стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, на відміну від простої відсутності хвороб або фізичних вад. З того часу дослідження благополуччя особистості стрімко зросли. Водночас феномен «благополуччя», як важливий індикатор ментального здоров'я особистості та ефективності її життєдіяльності в цілому, викликає інтерес протягом всієї історії людства. Благополуччя в повсякденному житті ще часто називають «щастям» або «гарним життям». Дослідження показують, що суб'єктивне благополуччя складається з низки окремих, хоча й певною мірою пов'язаних, змінних: позитивні почуття, негативні почуття, задоволеність життям та інші (Diener, Napa Scollon & Lucas, 2009).

Протягом історії різні філософи надавали різної ваги суб'єктивному визначенню «гарного життя»; одні стверджували, що найбажаніше життя можна визначити переліком характеристик, таких як чеснота, а інші припускали, що приємні почуття є сутністю хорошого життя (Diener, 2009). Важливість феномену щастя та задоволеності можна зустріти у філософських дискусіях та багатьох культурних традиціях. Аристотель пов'язував щастя з доброчесною поведінкою; Бентам вважав це основою всеосяжного морального принципу (Kesebir & Diener, 2008).

Аналіз літературних джерел показує, що поняття «суб'єктивне благополуччя» започаткували американські дослідники N. Bradburn (1969) та E. Diener (1984), які фактично ототожнювали психологічне благополуччя з психічним здоров'ям, щастям, відсутністю несприятливої симптоматики.

Вагомий внесок у розробку концепту «суб'єктивного благополуччя» (subjective well-being) здійснив E. Diener. На думку E. Diener (2009), людина відчуває і думає, що своє життя є бажаним незалежно від того, як його бачать інші. Цей феномен отримав назву «суб'єктивне благополуччя», яке стосується того факту, що людина суб'єктивно вважає своє життя бажаним, приємним і хорошим (Diener, 2009).

Сьогодні виділяють два основних підходи щодо визначення феномену «суб'єктивного благополуччя»: *гедоністичний* (Bradburn, 1969; Diener, 1984 та ін.) та *евдемоністичний* (Ryff, 1995; Deci & Ryan, 2002 та ін.).

Представники *гедоністичного підходу* розглядають трикомпонентну модель «суб'єктивного благополуччя». У своїй дуже впливовій статті в Психологічному бюлетені «Суб'єктивне благополуччя» Diener (1984) припустив, що суб'єктивне благополуччя має три чіткі компоненти: задоволеність життям, позитивний афект і негативний афект (Diener, 1984).

Ця модель передбачає три різні, але часто пов'язані компоненти добробуту: часті позитивні афекти, рідкісні негативні афекти та когнітивні оцінки, такі як задоволеність життям. Акцент на суб'єктивному благополуччі передбачає, що люди можуть осмислено оцінювати своє життя та досвід. Це припущення підтверджується численними дослідженнями, які показують, що самооцінка SWB пов'язана з іншими важливими змінними, такими як умови суспільства, соціальні стосунки, здатність функціонувати здоровим способом (Diener & Seligman, 2004).

Представники *евдемоністичного підходу* описують благополуччя як розвиток особистості, повноту її самореалізації, встановлення гармонійних взаємин з оточенням, розкриття власного потенціалу. У цьому підході благополуччя розглядається як багатофакторний конструкт, представлений у складних взаємозв'язках культурних і соціальних, психологічних і фізичних, економічних і духовних чинників (Deci & Ryan, 2002; Ryff, 2014 та ін.).

В межах *евдемоністичного підходу* емпіричні дослідження благополуччя підкреслюють численні аспекти благополуччя, такі як цілеспрямована участь, реалізація особистого потенціалу, автономія, майстерність, якісні зв'язки з іншими та самосприйняття (Ryff, 2019). Згідно з теорією С. Ryff (1995), психологічне благополуччя можна охарактеризувати як складний, інтегральний феномен, що вказує на позитивне функціонування особистості та виражається в суб'єктивному відчутті задоволеності життям, реалізації власного потенціалу і залежить від суб'єктивної якості комунікацій особистості з оточуючими (Ryff, 1995).

Згодом проблема суб'єктивного благополуччя почала екстраполюватись в проблематику організаційної психології, досліджуючи благополуччя персоналу організацій. Активного розвитку ця проблема набула і в українській організаційній психології, особливо в умовах війни.

Адже в умовах війни та соціальних потрясінь важливою проблемою організацій є забезпечення суб'єктивного благополуччя персоналу. Забезпечення та збереження благополуччя в умовах війни й мінімізація стресових впливів має велике соціальне значення. Дослідження суб'єктивного благополуччя персоналу організацій сьогодні є актуальним та посідає значне місце в організаційній психології. Його рівень впливає на професійну діяльність організацій, її адаптованість в складних ситуаціях, на стабільність, гнучкість та розвиток.

Благополуччя персоналу безпосередньо позначається на його діяльності та відповідальності у виробничих процесах. Прагнення до забезпечення благополуччя є однією із рушійних сил життєдіяльності особистості. К. Nielsen, М. В. Nielsen, С. Ogbonnaya, М. Käsälä, Е. Saari & К. Isaksson (2017) зазначають, що щасливий працівник – продуктивний працівник, тобто працівники, які мають високий рівень благополуччя, працюють добре, і навпаки, тому важливим завданням організації є визначення, як забезпечити таких щасливих і продуктивних працівників. В умовах війни ця теза має додаткове значення, оскільки окрім внутрішньоорганізаційних проблем, які викликають порушення благополуччя, з'являються ще й зовнішні чинники, які напряду не залежать від діяльності організації, але впливають на неї, як і будь-яка соціальна напруженість (Карамушка, Креденцер & Терещенко, 2019).

Л. Малімон (2023) доходить висновку, що проблема психологічного (суб'єктивного) благополуччя особистості сьогодні постає дуже гостро внаслідок тривалої травматизації, пов'язаної з війною і тими критичними стресогенними умовами життєдіяльності, в яких вже понад три роки перебуває наше суспільство. Війна вимагає від особистості значних ресурсів стресостійкості й витривалості, які дадуть змогу певною мірою адаптуватись до складних кризових ситуацій і витримати надзвичайно великі емоційні та нервово-психічні навантаження. До того ж суб'єктивне відчуття благополуччя і прагнення до позитивного функціонування є важливою умовою повноцінного життя особистості й внутрішніми ресурсами емоційної стійкості та здатності до адаптації (Малімон, Пашкіна & Максимчук, 2023).

Аналіз літератури показує, що спостерігаються певні відмінності між рівнем та чинниками благополуччя персоналу організацій різних соціально-економічних сфер.

Мета дослідження: здійснити теоретичний аналіз особливостей суб'єктивного благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах.

Результати теоретичного аналізу проблеми.

Аналіз літератури показав, що дослідження суб'єктивного благополуччя персоналу організацій найбільш представлено щодо таких соціально-економічних сфер: суб'єктивне благополуччя освітніх організацій, військових організацій, бізнес-організацій (рис. 1).

Рис. 1. Суб'єктивне благополуччя персоналу організацій у різних соціально-економічних сферах

Розглянемо послідовно дослідження, котрі стосуються зазначених груп.

Що стосується досліджень *суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій* державної форми власності, то аналіз зарубіжної літератури показує, що особливого значення набувають дослідження суб'єктивного благополуччя вчителя («teacher well-being»). За останні роки з'явилась низка публікацій, які містять вагомі літературні огляди зазначеної проблеми (наприклад, Hascher & Waber, 2021; Katsarou, Chatzipanagiotou & Sougari, 2023). Вважається, що благополуччя вчителя пов'язано з ефективністю викладання, результатами навчання та освітнім управлінням (Duckworth, Quinn, & Seligman, 2009). Доведено, що високе благополуччя вчителя допомагає школам як організаціям стабілізувати своє функціонування та підвищити відданість співробітників. Навпаки, низьке благополуччя вчителя вважається перешкодою для підвищення ефективності діяльності школи та освітніх реформ (O'Sullivan, Ryan & O'Sullivan, 2021).

Суб'єктивне благополуччя персоналу *освітніх організацій* активно досліджується останніми роками науковими співробітниками лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (Карамушка & Клочко, 2020; Карамушка, 2023; Карамушка, Креденцер & Терещенко, 2023). У працях дослідників аналізується зв'язок суб'єктивного благополуччя працівників та ефективності роботи, а також досліджуються чинники суб'єктивного благополуччя персоналу організацій (Карамушка, Креденцер & Терещенко, 2023).

Так, Л. Карамушка (2023) досліджувала суб'єктивне благополуччя персоналу освітніх організацій в умовах війни. У процесі дослідження виявлено помірний рівень таких показників суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх та наукових організацій в умовах війни, як «психологічне благополуччя» та «благополуччя в стосунках», а також загального показника суб'єктивного благополуччя. Однак показники «фізичного здоров'я та благополуччя» виявились майже вдвічі нижчими, порівняно з показниками «психологічного благополуччя» та «благополуччя в стосунках» (Карамушка, 2023).

Також Л. Карамушка та А. Клочко (2020) провели дослідження суб'єктивного благополуччя менеджерів освітніх організацій та його зв'язку з інноваційними стилями управління. На основі емпіричного дослідження проаналізовано рівень вираженості основних показників суб'єктивного благополуччя менеджерів освітніх організацій, які стосуються роботи, емоційної сфери, взаємодії з іншими людьми, стану здоров'я, та виявлена низка «проблемних зон». Констатовано, що високий рівень вираженості загального показника суб'єктивного благополуччя характерний для невеликої кількості опитаних. Встановлено статистично значущий зв'язок між показниками суб'єктивного благополуччя менеджерів освітніх організацій та розвитком їхніх інноваційних стилів управління. Доведено, що зміст виявленого зв'язку проявляється в тому, що підвищення рівня суб'єктивного благополуччя менеджерів освітніх організацій сприяє використанню ними інноваційних стилів управління (Карамушка & Клочко, 2020).

О. Горова (2021) провела емпіричне дослідження проблеми професійного розвитку як чинника суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій. Авторка встановила високий рівень психологічного благополуччя лише у третини досліджуваних, а низький рівень встановлено у майже половини досліджуваних осіб, що свідчить про вражаюче низький рівень задоволеності життям. Зокрема, лише третина досліджуваних виявила високий рівень автономії, прагнення до особистісного зростання, цілеспрямованості і відчуття свідомості життя, визнання й ухвалення всього власного особистісного розмаїття, що включає як хороші, так і погані якості (Горова, 2021).

Суб'єктивне благополуччя персоналу освітніх організацій як індикатора психологічного здоров'я особистості досліджували О.І. Бондарчук & Н.І. Пінчук (2023). Авторки встановили прямий зв'язок між суб'єктивним благополуччям і психологічним здоров'ям персоналу освітніх організацій. Відповідно моніторинг суб'єктивного благополуччя освітян є важливою складовою визначення й підтримки їхнього психологічного здоров'я. Не меш важливим є вироблення єдиної медико-психолого-

педагогічної програми сприяння здоров'ю людини, узгодження дій фахівців відповідних сфер суспільного життя, а також підготовка фахівців, здатних забезпечити умови для розвитку здоров'я людини та здійснення відповідного моніторингу (Бондарчук & Пінчук, 2023).

Щодо **військових організацій**, то тут у зв'язку з викликами сьогодення, умовами війни дослідниками також приділена значна увага дослідженню суб'єктивного благополуччя.

Так, у дослідженні суб'єктивного благополуччя військовослужбовців А. Харитинський (2023) визначає такі його психологічні чинники: 1) відчуття широкого спектру емоцій в контексті ставлення до себе й світу, оточення, емоційної близькості з іншими, сприйняття та розуміння цих емоцій; 2) відчуття задоволення (незадоволення) взаєминами з іншими (близькими у сімейному колі, друзями, знайомими, колегами, начальниками (командирами); 3) особливості сприйняття якісних характеристик власної поведінки у різних сферах життєдіяльності (гнучкості, адаптивності, автономності, успішності), задоволення військово-професійною діяльністю (службою), емоційних, когнітивних та поведінкових аспектів прихильності (лояльності) до організаційних умов цієї діяльності (служби); 4) усвідомлення своєї професійної кваліфікації та майстерності, їх змісту, детермінант; оцінювання та судження про результати своєї активності (через порівняння себе з референтними іншими) крізь призму актуальних цінностей у часовій перспективі з орієнтацією на майбутнє; 5) усвідомлення й осмислення сенсу свого існування, цілей військово-професійної діяльності (включення (залучення) в роботу, покликання й відданість справі) й життя в цілому, мотивації та змісту особистісного зростання та військово-професійного розвитку, рівня особистісної зрілості, професійної ідентичності, самоприйняття й самоствердження, комплексного процесу набуття військово-професійного та життєвого досвіду в цілому (Харитинський, 2023).

Також Л. Сікорська та С. Собінков (2023) досліджували суб'єктивне благополуччя військових добровольців Збройних Сил України під час війни. Було проведено емпіричне дослідження, результати якого показали, що найбільше досліджуваних військових добровольців оцінили суб'єктивне благополуччя на середньому рівні (Сікорська, Собінков, 2023).

У дослідженні персоналу Державної прикордонної служби України Н. Волинець (2020) визначає «суб'єктивне благополуччя» як чинник «особистісного благополуччя». Результати дослідження вказують, що найвище особистісне благополуччя виявлено у прикордонників з вислугою 21–30 років, а найнижче особистісне благополуччя – у прикордонників з вислугою 0–5 років (Волинець, 2020).

У праці Т.В. Данильченко (2020) емпірично досліджувались особливості переживання особистісного благополуччя військовослужбовців, що проходили службу в зоні проведення антитерористичної операції. Результати дослідження показали, що рівень особистісного благополуччя та всіх його складових (емоційного, соціального та психологічного благополуччя) вищий у військовослужбовців, котрі брали участь в АТО, порівняно з працюючими не у військовій сфері чоловіками. Найвищий рівень має соціальна складова особистісного благополуччя, а найнижчий – психологічна (Данильченко, 2020).

Що стосується дослідження **суб'єктивного благополуччя персоналу бізнес-організацій**, то тут можна виділити такі напрями: дослідження суб'єктивного благополуччя підприємців (Stephan, Rauch & Hatak, 2023); суб'єктивне благополуччя в бізнес-організаціях (Bakker, 2011); суб'єктивне благополуччя та ефективність роботи у готельній галузі (Darvishmotevali & Ali, 2020); суб'єктивне благополуччя будівельників (D. Carvajal-Arango, A. Vásquez-Hernández & L. F. Botero-Botero, 2021) та інші.

А. Sahai & М. Mahapatra (2020) вважають, що соціальне, політичне та робоче середовище відіграє важливу роль у благополуччі працівників. Дослідження G. Sharma & B. Tolani (2015) показують, що суб'єктивне благополуччя стає дуже важливим для

благополуччя працівників в організації, яке, як було доведено, є чимось більшим, ніж задоволеність працівників.

Водночас підкреслимо, що в той час як в зарубіжній літературі благополуччя персоналу комерційних організацій проаналізовано досить широко, то в українській психології цей напрям представлений ще в недостатній мірі.

Так, О. Савченко, Д. Лавриненко & Т. Кононенко (2022) проводили дослідження психологічної гнучкості працівників як важливого чинника психологічного благополуччя персоналу організації. У емпіричному опитуванні використані психодіагностичні методики: «Шкала психологічного благополуччя (PWB)», «Шкала суб'єктивного благополуччя», «Шкала психологічної гнучкості (MPFI)», «Опитувальник прийняття та дії на робочому місці (WAAQ)». У дослідженні були задіяні усі працівники організації, що займається виробництвом продукції безпекового призначення. За показниками психологічного та суб'єктивного благополуччя визначено три типи працівників: «найменш благополучні», «благополучні» та «найбільш благополучні». Встановлено вплив рівня психологічної гнучкості на загальний рівень психологічного благополуччя та його складові (Савченко, Лавриненко & Кононенко, 2022).

У дослідженні суб'єктивного благополуччя персоналу К. Терещенко (2023) визначила роль, яку відіграє суб'єктивне благополуччя персоналу в діяльності організації. Авторка зазначила, що роль суб'єктивного благополуччя персоналу в діяльності комерційних організацій полягає у: 1) підтримці мотивації персоналу та сприянні задоволеності працівників роботою; 2) сприянні підвищенню продуктивності роботи та самореалізації працівників; 3) підвищенні якості життя та рівня щастя працівників; 4) зменшенні впливу робочих стресорів, пов'язаних зі змістом, складністю, інтенсивністю роботи тощо; 5) покращенні соціальної взаємодії та психологічного клімату в колективі.

Також К. Терещенко (2023) провела дослідження психологічного благополуччя персоналу бізнес-організацій в умовах невизначеності. За результатами дослідження встановлено, що близько чверті респондентів мають високий рівень позитивного психічного здоров'я та психологічного благополуччя, що свідчить про значні резерви розвитку цих характеристик в персоналу бізнес-організацій (Терещенко, 2023).

Висновки. Теоретичний аналіз особливостей суб'єктивного благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах дозволив дійти таких висновків:

1) Дослідження суб'єктивного благополуччя персоналу є значущою проблемою та сьогодні посідає значне місце в організаційній психології.

2) Найбільш представленими є дослідження щодо таких соціально-економічних сфер: суб'єктивне благополуччя освітніх організацій, військових організацій, бізнес-організацій.

3) Суб'єктивне благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах кореспондує насамперед з контекстом діяльності організацій залежно від її сфери. В освітніх організаціях – це освітній процес, у військових організаціях – це воєнні умови праці, у бізнес-організаціях – це специфіка бізнес-процесів та конкретна сфера бізнесу.

4) Суб'єктивне благополуччя персоналу організацій в різних соціально-економічних сферах відрізняється також і суб'єктами досліджень. В освітніх організаціях суб'єктами досліджень є всі учасники освітнього процесу; у військових організаціях – це потенційні та діючі військові, ветерани та члени їхніх сімей; в бізнес-організаціях суб'єктами досліджень є власники бізнесу (підприємці), менеджери та персонал організацій.

5) Базуючись на цих відмінностях, досліджуючи суб'єктивне благополуччя в зазначених типах організацій, дослідники визначають відповідні системи чинників, що стосуються кожного із зазначених критеріїв (контекст діяльності та суб'єкти діяльності).

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в проведенні емпіричних досліджень щодо чинників розвитку суб'єктивного благополуччя персоналу бізнес-організацій.

Література

1. Бондарчук, О.І., & Пінчук, Н.І. (2023). Професійне психологічне благополуччя освітян та особливості його підтримки в кризових умовах сьогодення. *Київський журнал сучасної психології та психотерапії*, (5), 5-2.
2. Волинець, Н.В. (2020). Психологічні особливості особистісного благополуччя в професійній сфері життєдіяльності: монографія.
3. Горова, О.О. (2021). Професійний розвиток як чинник суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 3 (63), 195-201.
4. Данильченко, Т.В. (2020). Особливості особистісного благополуччя військовослужбовців, що перебували в зоні АТО. *Український психологічний журнал*, 2(14), 64-84.
5. Карамушка, Л. М., Креденцер, О. В., & Терещенко, К. В. (2019). Методики для дослідження «mental health» персоналу організацій. *Актуальні проблеми психології*, 4, 54.
6. Карамушка, Л. М., & Ключко, А. О. (2020). Суб'єктивне благополуччя менеджерів освітніх організацій: зв'язок з інноваційними стилями управління. *Актуальні проблеми психології: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія*, 55(1), 16-23.
7. Карамушка, Л. М. (2023). Суб'єктивне благополуччя персоналу освітніх та наукових організацій в умовах війни: рівень вираженості та зв'язок з копінг-стратегіями. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 1 (28), 17-25.
8. Карамушка, Л. М., Креденцер, О. В., & Терещенко, К. В. (2023). Суб'єктивне благополуччя освітнього персоналу в умовах війни. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 30(4), 23-33.
9. Карамушка, Л. М., Креденцер, О. В., Терещенко, К. В., Лагодзінська, В. І., Івкін, В. М., Клименко, Н. Г., & Ковальчук, О. С. (2024). *Технології забезпечення психічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни та післявоєнного відновлення*. Монографія.
10. Малімон, Л. Я., Пашкіна, А. М., & Максимчук, О. (2023). Суб'єктивне благополуччя як чинник соціально-психологічної адаптації особистості в умовах війни. *Психологічні перспективи*, (42).
11. Савченко, О.В., Лавриненко, Д. Г., & Кононенко, Т. В. (2022). Психологічна гнучкість як чинник психологічного благополуччя персоналу організації. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 3 (27), 118-129.
12. Сікорська Л., Собінков С. (2023). Деякі аспекти щастя військових добровольців Збройних Сил України в час війни. В Збірник матеріалів четвертої міжнародної наукової конференції «Щастя та сучасне суспільство», 20-21 березня 2023 р. СПОЛОМ, 294-299. DOI: <https://doi.org/10.31108/7.2023.59>
13. Терещенко, К. В. (2023). Психічне здоров'я та благополуччя персоналу бізнес-організацій в умовах невизначеності. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 29(2-3), 123-132.
14. Харитинський, А. (2023). Психологічні чинники суб'єктивного благополуччя військовослужбовців. *Вісник Національного університету оборони України*, 199-206.
15. Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*.
16. Bakker, A.B., & Oerlemans, W.G. (2011). *Subjective well-being in organizations*.
17. Carvajal-Arango, D., Vasquez-Hernandez, A., & Botero-Botero, L. F. (2021). Assessment of subjective workplace well-being of construction workers: A bottom-up approach. *Journal of Building Engineering*, 36, 102154.
18. Darvishmotevali, M., & Ali, F. (2020). Job insecurity, subjective well-being and job performance: The moderating role of psychological capital. *International journal of hospitality management*, 87, 102462.
19. Deci, E.L., & Ryan, R.M. (2002). Self-determination research: reflections and future directions. *Handbook of self-determination research*. Rochester (NY.): University of Rochester Press, 431-441
20. Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*, 95(3), 542.
21. Diener, E., & Seligman, M. E. (2004). Beyond money: Toward an economy of well-being. *Psychological science in the public interest*, 5(1), 1-31.
22. Diener, E. (Ed.). (2009). *The science of well-being: The collected works of Ed Diener* (Vol. 37). Springer Science & Business Media.
23. Diener, E., Napa Scollon, C., & Lucas, R. E. (2009). The evolving concept of subjective well-being: The multifaceted nature of happiness. *Assessing well-being: The collected works of Ed Diener*, 67-100.
24. Duckworth, A. L., Quinn, P. D., & Seligman, M. E. (2009). Positive predictors of teacher effectiveness. *The Journal of Positive Psychology*, 4(6), 540-547.
25. Hascher, T., & Waber, J. (2021). Teacher well-being: A systematic review of the research literature from the year 2000–2019. *Educational research review*, 34, 100411.
26. Katsarou, E., Chatzipanagiotou, P., & Sougari, A. M. (2023). A Systematic Review on Teachers' Well-Being in the COVID-19 Era. *Education Sciences*, 13(9), 927.
27. Kesebir, P., & Diener, E. (2008). In pursuit of happiness: Empirical answers to philosophical questions. *Perspectives on Psychological Science*, 3, 117 – 125.

28. Nielsen, K., Nielsen, M. B., Ogbonnaya, C., Käsälä, M., Saari, E., & Isaksson, K. (2017). Workplace resources to improve both employee well-being and performance: A systematic review and meta-analysis. *Work & stress*, 31(2), 101-120.
29. Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science*, 4(4), 99-104.
30. Ryff, C.D. (2014). Psychological Well-Being Revisited: Advances in the Science and Practice of Eudaimonia. *Psychother Psychosom*, 83(1), 10-28. <https://doi.org/10.1159/000353263>
31. Ryff, C. D. (2019). Entrepreneurship and eudaimonic well-being: Five venues for new science. *Journal of business venturing*, 34(4), 646-663.
32. Sahai, A., & Mahapatra, M. (2020). Subjective well-being at workplace: a review on its implications. *Journal of Critical Reviews* 7(11). 807-810. <http://dx.doi.org/10.31838/jcr.07.11.144>
33. Sharma, G., & Tolani, B. (2015). Subjective Wellbeing for Employees in an Organization. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 2(5), 1154-1159. <https://www.ischolar.in/index.php/ijhw/article/view/147904>
34. O'Sullivan, C., Ryan, S., & O'Sullivan, L. (2021). Teacher well-being in diverse school and preschool contexts. *International perspectives on teacher well-being and diversity: Portals into innovative classroom practice*, 163-187.
35. Stephan, U., Rauch, A., & Hatak, I. (2023). Happy Entrepreneurs? Everywhere? A Meta-Analysis of Entrepreneurship and Wellbeing. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 47(2), 553-593. <https://doi.org/10.1177/10422587211072799>

References

1. Bondarchuk, O. I., & Pinchuk, N. I. (2023). Profesiine psykholoichne blagopoluchchya osvityan ta osoblyvosti iogo pidtrymky v kryzovykh umovakh sгодennya [Educator's professional psychological well-being and its promotion in today's crisis conditions]. *Kyivskyi zhurnal suchasnoi psykholonii ta psykhoterapii*, (5), 5-2. [In Ukrainian]
2. Volynets, N. V. (2020). Psykholoichni osoblyvosti osobystisnogo blagopoluchchya v profesiinii sferi zhyttyedialnosti: monografia [Psychological features of personal well-being in the profession: monograph]. [In Ukrainian]
3. Gorova, O. O. (2021). Profesiinyi rozvytok yak chynnyk subyektivnogo blagopoluchchya personalu osvitynikh organizatsii [Professional development as a factor in subjective well-being of educational organization personnel]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, 3(63), 195-201. [In Ukrainian]
4. Danylchenko, T. V. (2020). Osoblyvosti osobystisnogo blagopoluchchya viiskovosluzhbovtziv, scho perebuvaly v zoni ATO [Features of personal well-being of military personnel in the ATO zone]. *Ukrainskyi psykholoichnyi zhurnal*, 2(14), 64-84. [In Ukrainian]
5. Karamushka, L. M., Kredentser, O. V., & Tereschenko, K. V. (2019). Metodyky dlya doslidzhennya «mental health» personalu organizatsii [Methods for studying mental health of personnel of organizations]. *Aktualni problemy psykholonii*, 4, 54. [In Ukrainian]
6. Karamushka, L. M., & Klocho, A. O. (2020). Subyektivne blagopoluchchya menedzheriv osvitynikh organizatsii: zvyazok z innovatsiynymy stylyamy upravlinnya [Subjective well-being of managers of educational organizations: relationship with innovative management styles]. *Aktualni problemy psykholonii: Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 55(1), 16-23. [In Ukrainian]
7. Karamushka, L. M. (2023). Subyektivne blagopoluchchya personalu osvitynikh ta naukovykh organizatsii v umovakh viiny: riven vyrazhenosti ta zvyazok z koping-strategiamy [Subjective well-being of personnel of educational and scientific organizations in war conditions: manifestation and relationship with coping strategies]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 1(28), 17-25. [In Ukrainian]
8. Karamushka, L. M., Kredentser, O. V., & Tereschenko, K. V. (2023). Subyektivne blagopoluchchya osvitnogo personalu v umovakh viiny [Subjective well-being of educational personnel in war conditions]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 30(4), 23-33. [In Ukrainian]
9. Karamushka, L. M., Kredentser, O. V., Tereschenko, K. V., Lagodzinska, V. I., Ivkin, V. M., Klymenko, N. G., & Kovalchuk, O. S. (2024). Tekhnologii zabezpechennya psykhnichnogo zdorovya ta blagopoluchchya osvitnogo personalu v umovakh viiny ta pislyavoyennogo vidnovlennya [Technologies for promoting mental health and well-being of educational personnel in war conditions and post-war recovery]. [In Ukrainian]
10. Malimon, L. Ya., Pashkina, A. M., & Maksymchuk, O. (2023). Subyektivne blagopoluchchya yak chynnyk sotsialno-psykholoichnoi adaptatsii osobystosti v umovakh viiny [Subjective well-being as a factor in socio-psychological adaptation of the individual in wartime]. *Psykholoichni perspektyvy*, (42). [In Ukrainian]
11. Savchenko, O. V., Lavrynenko, D. G., & Kononenko, T. V. (2022). Psykholoichna gnuchkist yak chynnyk psykholoichnogo blagopoluchchya personalu organizatsii [Psychological flexibility as a factor in psychological well-being of organizational personnel]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 3(27), 118-129. [In Ukrainian]
12. Sikorska, L., & Sobinkov, S. (2023). Subyektivne blagopoluchchya viiskovykh dobrovoltsiv zbroinykh syl Ukrainy v chas viiny [Subjective well-being of military volunteers of the Armed Forces of Ukraine during wartime]. *Mizhnarodna nauko-vo-praktychna konferentsia*, 87-90 [In Ukrainian]

13. Tereschenko, K. V. (2023). Psykhichne zdorovya ta blagopoluchchya personalu biznes-organizatsii v umovakh nevyznachenosti [Mental health and well-being of personnel of business organizations in conditions of uncertainty]. *Organizatsiina psykholgia. Ekonomichna psykholgia*, 29(2-3), 123-132. [In Ukrainian]
14. Kharytynskyi, A. (2023). Psykhologichni chynnyky subyektivnogo blagopoluchchya viiskovosluzhbovtiv [Psychological factors in subjective well-being of military personnel]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu oborony Ukrainy*, 199-206. [In Ukrainian]
15. Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*.
16. Bakker, A. B., & Oerlemans, W. G. (2011). *Subjective well-being in organizations*.
17. Carvajal-Arango, D., Vasquez-Hernandez, A., & Botero-Botero, L. F. (2021). Assessment of subjective workplace well-being of construction workers: A bottom-up approach. *Journal of Building Engineering*, 36, 102154.
18. Darvishmotevali, M., & Ali, F. (2020). Job insecurity, subjective well-being and job performance: The moderating role of psychological capital. *International journal of hospitality management*, 87, 102462.
19. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). Self-determination research: reflections and future directions. *Handbook of self-determination research*. University of Rochester Press, 431-441
20. Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*, 95(3), 542.
21. Diener, E., & Seligman, M. E. (2004). Beyond money: Toward an economy of well-being. *Psychological science in the public interest*, 5(1), 1-31.
22. Diener, E. (Ed.). (2009). *The science of well-being: The collected works of Ed Diener* (Vol. 37). Springer Science & Business Media.
23. Diener, E., Napa Scollon, C., & Lucas, R. E. (2009). The evolving concept of subjective well-being: The multifaceted nature of happiness. *Assessing well-being: The collected works of Ed Diener*, 67-100.
24. Duckworth, A. L., Quinn, P. D., & Seligman, M. E. (2009). Positive predictors of teacher effectiveness. *The Journal of Positive Psychology*, 4(6), 540-547.
25. Hascher, T., & Waber, J. (2021). Teacher well-being: A systematic review of the research literature from the year 2000–2019. *Educational research review*, 34, 100411.
26. Katsarou, E., Chatzipanagiotou, P., & Sougari, A. M. (2023). A Systematic Review on Teachers' Well-Being in the COVID-19 Era. *Education Sciences*, 13(9), 927.
27. Kesebir, P., & Diener, E. (2008). In pursuit of happiness: Empirical answers to philosophical questions. *Perspectives on Psychological Science*, 3, 117-125.
28. Nielsen, K., Nielsen, M. B., Ogbornaya, C., Käsälä, M., Saari, E., & Isaksson, K. (2017). Workplace resources to improve both employee well-being and performance: A systematic review and meta-analysis. *Work & stress*, 31(2), 101-120.
29. Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science*, 4(4), 99-104.
30. Ryff, C. D. (2014). Psychological Well-Being Revisited: Advances in the Science and Practice of Eudaimonia. *Psychother Psychosom*, 83(1), 10-28. <https://doi.org/10.1159/000353263>
31. Ryff, C. D. (2019). Entrepreneurship and eudaimonic well-being: Five venues for new science. *Journal of business venturing*, 34(4), 646-663.
32. Sahai, A., & Mahapatra, M. (2020). Subjective well-being at workplace: a review on its implications. *Journal of Critical Reviews* 7(11). 807-810. <http://dx.doi.org/10.31838/jcr.07.11.144>
33. Sharma, G., & Tolani, B. (2015). Subjective Wellbeing for Employees in an Organization. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 2(5), 1154-1159. <https://www.ischolar.in/index.php/ijhw/article/view/147904>
34. O'Sullivan, C., Ryan, S., & O'Sullivan, L. (2021). Teacher well-being in diverse school and preschool contexts. *International perspectives on teacher well-being and diversity: Portals into innovative classroom practice*, 163-187.
35. Stephan, U., Rauch, A., & Hatak, I. (2023). Happy Entrepreneurs? Everywhere? A Meta-Analysis of Entrepreneurship and Wellbeing. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 47(2), 553-593. <https://doi.org/10.1177/10422587211072799>

Відомості про автора

Чорний Петро Анатолійович, аспірант лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Київ, Україна.

Chorny, Petro, PhD student, Laboratory of organizational and social psychology, G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7249-3668>

E-mail: peterchorny@gmail.com

Отримано 17 січня 2025 р.
Рецензовано 30 січня 2025 р.
Прийнято 6 лютого 2025 р.